

- 1 *Őszentsége II. János Pál pápa Apostoli Levele az Örmény Nép megkeresztelkedésének 1700. évfordulójára* In: Jakubinyi György (Szerk.), *A romániai katolikus örmények ordináriátusa*, Szamosújvár 2001. 16.
- 2 Vanyó László, *Az ókeresztény egyház és irodalma*, Sz. I. T. Bp. 1980. 733-735.
- 3 *II. János Pál pápa Apostoli Levele*, i. m. 16.
- 4 Vö. SZONGOTT Kristóf, *Szamosújvár szab. kir. város Monográfiája I. kt.*, Szamosújvárt 1901. 278.
- 5 Szántó Konrád, *A katolikus egyház története I. kt.*, Ecclesia K., Bp. 1983. 182-183.
- 6 *Az egyházszerző örmény-bizottság emlékirata főtisztelendő és nagym. Gr. Mailáth Gusztáv Károly erdélyi püspök úrhoz egyház főnökség helyreállítása tárgyában*. Kolozsvár 1911. 1.
- 7 Szongott, *Szamosújvár szab. kir. Város Monográfiája I. kt.*, i. m. 262-263.
- Gazdovits Miklós, *Az erdélyi örmények történetéből*, Kolozsvár 2000, 56.
- 8 Szongott, *Szamosújvár Monográfiája I. kt.*, i. m. 267.
- 9 Ő szentelte fel a mikházi ferences templomot; Csíkrákoson három harangot áldott meg 1710. okt. 10-én. - SZONGOTT Kristóf, *Szamosújvár szab. kir. Város Monográfiája I. kt.*, Szamosújvárt 1901. 268-269.
- 10 Cserei Mihály, *Erdély históriája*, Bp. 1983. 339.
- 11 Szongott, *Szamosújvár Monográfiája I. kt.*, i. m. 277.
- 12 Ávedik Lukács, *Erzsébetváros Monográfiája*. Szamosújvárt 186.
- 13 Szongott, *Szamosújvár Monográfiája I. kt.*, i. m. 329-334.
- 14 Szongott, *Szamosújvár Monográfiája II. kt.*, i. m. 221-223.
- 15 Püspöki Levéltár 2370-1854. sz., - Szongott, *Szamosújvár Monográfiája II. kt.*, i. m. 223.
- 16 Domus Historia, Gyergyószentmiklós örmény plébánia, 78-80.
- 17 Szongott, *Szamosújvár Monográfiája I. kt.*, i. m. 392.
- 18 Szongott, *Szamosújvár Monográfiája I. kt.*, i. m. 393-396.
- 19 Domus Historia, Gyergyószentmiklós örmény plébánia, 85.
- 20 Marton József, *Papnevelés az erdélyi egyházmegyében 1753-tól 1918-ig*, Bp. 1993. 225.
- 21 Marton, *Papnevelés az erdélyi egyházmegyében 1753-tól 1918-ig*, i. m. 119.
- 22 Marton József, *A marosvásárhelyi katolikus egyházközség története* In: *Millenniumi megemlékezés*, (Szerk. Finna G.), Marosvásárhely 2000. 211-212.
- 23 Domus Historia, Gyergyószentmiklós örmény plébánia, 88.
- 24 Bogos Mária, *A szépvízi örmény közösség*, Bp. 1997. 61-62.
- 25 Bíró Vencel, *Fogarasy Mihály* In: *Erdélyi katolikus nagyok*, (Szerk. Bíró V - Boros F.), Kolozsvár 1941. 135-138.
- 26 Jakab László, *A gyulafehérvári "Mailáth" főgimnázium elődjének története*, Csíkszereda é. n. 104.

Többszörös kötődés

Erdélyi Napló 2001. szept. 25.

A 210 esztendeje Kolozsvárott megtartott országgyűlés, az erdélyi diéta mai szóhasználattal honosította, azaz befogadta a már egy évszázada az ország területén élő örményeket. Erre is emlékeztek szeptember közepén a kincses városban megtartott negyedik, jubileumi konferencián, melyre az Armenia Örménymagyar Baráti Társaság, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, a Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása, a Pro Armenia és a Téka Művelődési Alapítvány szervezésében került sor.

Két nap alatt közel húsz előadást hallgattak meg az ország és Magyarország magyarörmény/örménymagyar közösségeinek küldöttei, részt vettek különböző kulturális

rendezvényeken, szentmisét hallgattak a szamosújvári katolikus székesegyházban, megkoszorúzták *Szongott Kristóf* emléklakettjét, a temetőben pedig mohos sírkövek előtt főhajtással emlékeztek az ősökre.

Az ősökre, akik - miként a *Lászlóffy Aladár* előzőleg felolvasott tanulmányából kitűnt - sokkal régebbi múltra lehettek büszkéek, mint az őket befogadó nemzet. Hiszen az Ararát nevének hallatán azon sem csodálkozhatunk, ha Noé örmény lett volna, tehát az ezeregy tornyú ANI (mai örmény romváros) már akkor az egyetemes emberi kultúra fellegvára volt, mikor magyar eleink még az Etelközig sem jutottak. Sorsuk jóval később úgy fonódott egybe, akár egy nagyzenekari mű különböző szólamai, úgyhogy mára magyarokká lettünk ugyan, de múltunk miatt örmények vagyunk, és a múlt az, amit Isten sem tud megváltoztatni.

Dávid Csaba közíró előadásában ősei családjának történetén keresztül jutott el az utódok kettős kötődéséig, annak az axiómaszerű ítéletnek a kimondásáig, miszerint "nem tudunk vigyázni kincseinkre", sem a szellemi, sem a tárgyi értékekre. A századokkal ezelőtt betelepedett örmények elmagyarosodásának okát abban láttatta, hogy a szórványban csak két lehetőség adott: a többséghez idomulni, vagy sündisznó állást fölvenni, de ez előbb-utóbb a megsemmisülést jelenti. A magyarörmények/örménymagyarok esetében előbbiről van szó, de oly módon, miként ezt saját családja is példázta, hogy tovább működik az ún. "családi nagytanács", amely arra hivatott, hogy a közösség fiataljainak életútját kijelölje. Törvényszerűen akkor áll elő konfliktushelyzet, ha a fiatal nem a bevett, bevált felemelkedési utat választja. Dávid ezt nagyapja-édesapja sorsán keresztül példázta. (Édesapjáén, aki olvasmányos, szép, tényanyagukban hiteles történelmi regényekkel gazdagította a magyar irodalmat: *A muzsikáló kút, Erdély nagy romlása, A szolgadiák, Háromszék nem alkuszik.*) *Dávid Antal Iván* – a szerk. megjegyzése) Szerinte a mai leszármazottak a génjeikben kódolt értékek továbbélői - az ő esetében ez nyilvánvaló, hiszen a konferencia második napján mutatták be *Történetjátékok* című kötetét.

A Bécsben élő *Száva Tibor* elküldött tanulmányából kiderül, hogy az őshazából elvándorolt nép Erdélybe már nem az örmény nyelvet hozta magával, hanem egy kún-kipcsák elemekkel átszőtt nyelvet. Így a sajátosan örmény ételízestítő, a hurut szó sem ismert az Ararát tövében.

Marton József gyulafehérvári teológiai tanár *Örmény papok a latin egyház szolgálatában* című dolgozatában az Erdélybe érkezettek vallásáról, római katolikus egyházba való beilleszkedésükről értekezett.

Leszögezte, hogy egyetlen népnek sincs olyan keresztény múltja, mint az örménynek, amely 1700 éve lett kereszténnyé, irodalmat teremtő néppé úgy, hogy keletről a perzsák iranizálni akarták, nyugatról Bizánc pedig görögösíteni. Monofizita vallást hoztak magukkal, hogy bejövételük után katolizálásukkor egyesüljenek azzal a pápasággal, amelyet addig sem tagadtak meg. Az únió előtt az örmény papok nősülhettek, a cölibátust Mária-Terézia óta, tehát a 18. század közepétől vezették be.

Az örmények társadalomszervező, kultúrateremtő erényeit *Joikits Attila, Hanusz Gyula, Lengyel Ákosné* előadásai domborították ki. Utóbbi Szamosújvárott megnyitott kiállításán népi szötteket láthatott a közönség. *László Ferenc*, az erdélyi sportújságírók doyenje a híres örménymagyar/magyarörmény sportolókat vette számba, pontosan ötvenhatot.

Aktív politikusok is megtisztelték jelenlétükkel a konferenciát, hazai részről *Eckstein-Kovács Péter* szenátor, a határon túlról *Weinwurm Árpád*, a Budapesti Közgyűlés Kisebbségi, Emberi jogi- és Vallásügyi bizottságának elnöke és *Semjén Zsolt*, a Magyar Kulturális Örökség Minisztériumának államtitkára. Elmondásuk szerint mindent meg kell tenni anyagilag, hogy megörökíthessék ezt a kultúrát, hiszen az örménység másokhoz nem hasonlítható gazdagodást jelentett a magyarság számára.

De nem csupán a helybeli lakosság gazdagodott a 300 éve tájainkon letelepedett örmények által, ők is átvettek a magyaroktól egyet-mást. Sajnos, nincs béke a Kárpát-karéjon belül új hazát nyertek között.

Ezt igazolja a budapesti Orlay utcai templom körüli huzavona, melyet *Issekutz Sarolta*, a Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulásának elnöke ismertetett, mivelnek pedig a Romániai Örmények Szövetsége, élén *Varujan Vosganiannal*, tudomást sem vesz a magyar ajkúakról. A hogyan oldható fel a románörmény/örményromán és a magyarörmény/örménymagyar ellentét kérdésre, a választ egy új szervezet, a Magyarörmények Romániai Szövetsége (MÖRSZ, románul ARAM) folyamatban lévő bejegyzése adhatja meg. Ennek célja lesz az Erdélyben fellelhető magyarörmény/örménymagyar tárgyi és szellemi örökség megmentése a jelen és az utókor számára, hogy beteljesedjék *Nemeskürty István* gondolata: "A múltat nem lehet tőlünk elvenni. De csak akkor a miénk, ha ismerjük".

Tüzes Bálint

Mottó: "A lényeket tanítsuk, szépen, egyszerűen és világosan, mert a lényeg mindig szép, egyszerű és gyönyörűsége a világos szellemnek." Szentgyörgyi Albert (1945. szeptember)

Kedves Olvasóink!

Kéréssel és felhívással fordulunk Önökhöz!

Az EÖGYKE hozzákezdett a MAGYARÖRMÉNY KI KICSODA című kiadvány összeállításához, amelyben az örmény gyökerekkel rendelkező híresebb, nevesebb embereket szeretnénk összegyűjteni.

Hosszantartó és felelősségteljes munka ez.

Kérünk mindenkit, aki tud olyan, említésre valóban méltó emberről, aki örmény gyökerekkel rendelkezik, az adatokat juttassa el a szerkesztőségbe.

Kérjük: a nevet, születése évét és helyét, az örmény vonatkozás jelzését (milyen örmény családok leszármazottja az illető), végzettsége, képesítése, szakmai vagy tudományos fokozatai megjelölését, valamint tevékenysége rövid leírását (negyed - vagy fél oldalon), Indokolt esetben természetesen ez hosszabb is lehet.

Kérjük, jelezze az adatok forrását, és a dokumentumok létét: van-e az adott személlyel kapcsolatban valamiféle dokumentum (valamint kép, fénykép, stb.) a birtokában.

Kérjük, írja meg címét, elérhetőségét is, hogy az adatokat hitelesíteni, az esetleges dokumentumokat felkeresni (másoltatni) tudjuk.

Kiket keresünk?

Magyarörmény származású, nevezetes személyeket, akik megbecsülést vívtak ki maguknak s akiktől illik, vagy illenék tudnunk:

a magyarörmény múlt, közelmúlt és jelen tudományos, politikai, közéleti, gazdasági, oktatási, hadi, egyházi, művészeti, irodalmi, kiemelkedő társadalmi tevékenységű alakjait.

Kérésünket meg fogjuk ismételni több lapszámon át, hiszen tudjuk, hogy az adatolás nem könnyű munka.

A beérkező anyagokat az EÖGYKE által erre a célra kijelölt bizottság fogja kezelni, amely eldönti, hogy végső soron ki az, aki bekerül a MAGYARÖRMÉNY KI KICSODA című kiadványba. Segítségüket előre is köszönjük!

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Postacím: 1251 Budapest Pf. 70.

E-mail magyar.ormeny@matavnet.hu,

fax: 201-2401.